

Jean-Jacques Rousseau als 41 anys, retratat per Quentin La Tour.

El ciutadà de Ginebra

Es commemora el 300 aniversari de Jean-Jacques Rousseau, el filòsof que va sentenciar que l'home neix lliure però està encadenat arreu

IMMA MERINO

En una illa envoltada pel riu Roine al seu pas per Ginebra, hi ha una estàtua de bronze que representa Jean-Jacques Rousseau assegut amb un llibre a la falda agafat amb una mà, amb una ploma a l'altra mà i l'actitud pensadora suposada a un filòsof. L'illa, de fet, du el nom de l'escriptor, que va néixer el 28 de juny de 1712 a la ciutat suïssa (aleshores una república independent marcada per l'austeritat calvinista) i que, en signar els seus escrits, hi afegia «Ciutadà de Ginebra» fins que aquesta no va acollir-lo en un moment en què Rousseau va haver de fugir de França.

Al començament de *Jonàs, que farà 25 anys l'any 2000*, film mític del també ginebrí Alain Tanner sobre uns personatges que assagen formes de vida lliures a contracorrent de la societat, la càmera gira a l'entorn de l'estàtua de Rousseau mentre se sent un fragment d'*El contracte social* que inclou aquesta cèlebre sentència que continua ressonant: «L'home neix lliure, però està encadenat arreu.»

Ginebra, on durant tot aquest any es festeja amb multitud d'actes diversos el 300 aniversari del naixement del filòsof, va rebutjar Rousseau quan aquest era perseguit i bescantat arran de l'ira provocada per *El contracte social*, tot i que s'hi proposa que cadascun dels ciutadans se sotmetin lliurement a la llei acordada per una convivència cívica, i per *l'Émile o de l'Educació*, on s'afirma que l'home és bo per naturalesa posant-se en qüestió una educació «bàrbara» que sacrifica el present dels nens (i la seva innocència) a un futur incert. El Parlament de París va ordenar l'any 1762 la crema de *l'Émile*. El foc contra l'obra de Rousseau va escampar-se a Europa des de la França que, trenta anys més tard, va reconèixer en el filòsof un dels inspiradors de la seva revolució i va traslladar al Panteó les seves restes, les quals reposaven al po-

blet d'Ermenonville, on va morir, el 1778.

Rousseau va escriure *El contracte social* i *l'Émile* a Montmorency, a la val d'Oise, durant una llarga estada del 1755 al 1762. Tendint a la solitud i a la contemplació de la naturalesa en un estat de *rêverie*, de manera que va precedir el romanticisme, Rousseau s'havia refugiat al camp allunyant-se de París després d'enemistar-se amb gairebé tots els filòsofs il·lustrats, als quals inquietava el seu radicalisme i la seva intransigència i també el fet que convivia sense casar-s'hi amb Thérèse Levasseur, una modista amb qui va tenir cinc fills convenent-la de deixar-los a l'hospici un rere l'altre.

Rousseau havia arribat a París amb trenta anys i, entre els il·lustrats, sobretot havia establert relació amb D'Alembert i Diderot, que li va encarregar la redacció dels continguts sobre Música de

l'Enciclopèdia. Això perquè, fill d'un rellotger que tocava el violí i que era mestre de dansa, Rousseau tenia coneixements musicals i fins va compondre diverses obres.

Tanmateix, tot i la relació amb alguns dels filòsofs de les Llums, aquestes van enfosquir-se una mica quan, l'any 1750, Rousseau va presentar el *Discurs sobre les ciències i les arts* en resposta a la convocatòria d'un concurs de l'Acadèmia de Dijon, que preguntava si les arts havien contribuït al progrés moral. Rousseau, desmarcant-se de l'optimisme il·lustrat, va guanyar el concurs responent que no: «Les nostres ànimes s'han corromput a mesura que les ciències i les arts han avançat.»

La tesi de Rousseau, que fonamenta part del seu pensament, és que l'home va corrompre's en passar de l'estat natural a l'estat social. Tanmateix, l'estat natural

Confessions d'un perseguit

Quan Rousseau va haver de fugir de França, on hi va poder tornar al final de la seva vida, per la publicació de *l'Émile*, també el perseguia la denúncia que Voltaire, el seu gran enemic, havia fet apuntant el cinisme i la hipocresia d'aquell que, defensant la innocència dels nens, havia abandonat els seus cinc fills en un hospici. Rousseau va trobar refugi a l'illa de Sant Pere, a la vora del llac Bielersee, al cantó de Berna.

Allà hi va escriure les *Confessions*, on va fer memòria de la seva vida des de la infància fins a l'edat adulta. És un llibre autobiogràfic que, com a tal, es proposa justificar la persona que l'escriu. Ple d'aventures, erraments, culpes i penediments.

és una mena d'hipòtesi: s'ha perdut sense tenir constància de la seva existència.

És una idea per exercir una crítica moral de la societat i un referent per corregir-la amb el propòsit d'acostar més l'home a la naturalesa, de la qual no es deriven les desigualtats socials i on es pot trobar una inspiració per a la llibertat.

Així, a *l'Émile* (novel·la filosòfica que ha exercit una notable influència pedagògica, malgrat que apunta un model impossible en concebre l'educació com un procés solitari) proposa que l'educador no ha de torçar la bona naturalesa de l'infant i ha de procurar que, en llibertat, aprengui per ell mateix a partir de les seves experiències, compreses aquelles que li demostrin la resistència del món al seu desig. I continuem donant voltes a allò que va dir Rousseau sobre la nostra naturalesa i l'educació.

11742-1055556A

2 parcs en 1

MARINELAND
DELFINARI - ZOO MARI & PARC AQUÀTIC

www.marineland.es

ASPRO

Ctra. de Palafolls a Malgrat - 08389 Palafolls - Barcelona www.aspro-ocio.es